

خانه‌ای در تصرف قوری‌ها

گفت‌وگو با «نوشین ابوالقاسم»، کلکسیونری که از ۲۰ کشور جهان حدود ۱۵۰۰ قوری جمع‌آوری کرده است درباره هنر قوری‌سازی، چای ایرانی و...

فاطمه قاسمی | خبرنگار

اگر کمی به گذشته برگردیم و در رویاهای کودکی‌مان سیر کنیم، بسیاری از ما زمانی از کودکی و نوجوانی‌مان را سرگرم جمع‌آوری اشیایی بوده‌ایم، هرچند کوتاه اما خاطره‌اش تا به امروز ما را غرق در لذت و صفا پذیرد می‌کند. از جمع‌آوری کارت پستال و کارت‌بازی گرفته تا مداد، خودکار، پاک‌کن و کمی حرفه‌ای‌تر گردآوری تمبر و سکه و اسکناس. همه این‌ها سرمایه شادی کودکی‌مان بود برای برخ کشیدن در جمع دوستان. دنیای مجموعه‌داری اغلب کودکان دیروز، برای خیلی‌ها در همان کودکی جاماند و در برخی‌روز به‌روز ریشه‌دار تر شد. البته باید بدانیم که جماعت کلکسیونر زندگی عادی ندارند. از دکوراسیون داخلی خانه‌هایشان گرفته تا خاطرات نگارنگی که درباره رنج مجموعه‌داری برایتان روایت می‌کنند یک فصل مشترک دارد و آن هم دلبستگی به گردآوری اشیای کمیاب است. زندگی نوشین ابوالقاسم، یکی از معدود زنان مجموعه‌دار ایرانی متخصصی دارد و با قوری، این شیء سنتی که یکی از نمادهای گرمی کانون خانواده‌های ایرانی به شمار می‌رود عجین است. هر گوشه‌خانه او مملو از قوری‌های خوش‌رنگ و لعاب ایرانی و خارجی است. برای او مجموعه‌داری قوری، عشقی است که چند سالی می‌شود همراه اوست و در جمع‌آوری قوری‌های متنوع، تجربه و البته تخصص دارد. آن‌چه در پرونده امروز زندگی‌سلام می‌خوانید گفت‌وگوی ما با اوست.

عکس: همشهری آنلاین

مجموعه‌داری قوری با مدرک فیزیوتراپی

«ابوالقاسم» متولد ۱۳۵۳ دانش‌آموخته رشته فیزیوتراپی و هم‌اکنون مادر دوفرزند و خانه‌دار است. در پاسخ به سوال ما که از کی و چرا «قوری‌ها» انتخاب مجموعه‌داری‌اش بوده است، می‌گوید: «من از بچگی علاقه زیادی به ظروف مینیاتوری داشتم. این علاقه در وجودم بود تا این که از میان ظروف مینیاتوری به تدریج قوری‌ها به نظر جذاب‌تر و شیرین‌تر آمدند. از حدود ۱۵ سال قبل به‌طور تفریحی کارهایی را جمع‌آوری می‌کردم اما به‌طور حرفه‌ای از پنج سال پیش تا به امروز بیش از ۱۵۰۰ قوری گردآوری کرده‌ام. هرچه بیشتر در این مسیر پیش‌رفتم با انواع قوری‌ها از نظر ظاهر، پیشینه تاریخی، ارزش مادی و کاربردشان بیشتر آشنا شدم و مجموعه‌ام را به انواع و اقسام قوری‌های کوچک و بزرگی که ارزش کلکسیونی دارند، گسترش دادم.» از او پرسیدیم آیا در فکر جمع‌آوری سماور و کتری که از دیگر متعلقات چای‌خوری و همراه قوری هستند، هم بوده است که پاسخ داد: «اشکال و نقوش متفاوت بویِ خدمت‌ر قوری به اندازه‌ای است که در خیلی موارد به جای یک شیء کاربردی، یک اثر هنری محسوب می‌شود و همین دلیل کافی است که مرا علاقه‌مند به قوری‌های ظریف و زیبای چینی با پیچیدگی‌های منحصر به فرد خودش کند. حس خوبی که از این شیء می‌گیرم بیشتر از اشیاء دیگر از جمله سماور و کتری... است.»

این کار را فقط برای دل خودم انجام می‌دهم نه درآمدزایی

این بانوی مجموعه‌دار در پاسخ به سوال ما که این کار را به عنوان یک سرمایه‌گذاری و درآمدزایی انجام می‌دهد یا پر کردن اوقات فراغت، می‌گوید: «این کار را فقط برای دل خودم انجام می‌دهم و از آن لذت می‌برم. به جنبه مالی آن اصلاً فکر نمی‌کنم و تا امروز بر اینم درآمدم نداشته و آن‌چه برای من ارزش دارد این است که پس از خودم مسئولیت نگهداری از این گنجینه را بر ش را به فرزندانش بسپارم.» او در ادامه می‌گوید: «به دنبال فرصتی هستم تا شرایطی پیش بیاید که بتوانم جایی را برای نگهداری غیر از خانه فراهم کنم یا مثلاً اسپانسر یا اعلام آمادگی کند و ایده و محلی برای نگهداری و به نمایش گذاشتن این قوری‌ها برای دیگران ارائه دهد. حتی حاضرم به اتفاق دیگر مجموعه‌داران خانگی این ایده را پیاده کنم. افرادی که در سطح خیلی بالاتری مجموعه‌داری می‌کنند، معمولاً تمایلی به نمایش مجموعه نفیس خود ندارند و مجموعه‌داران عادی‌تر مثل من هم به حمایت بزرگی برای پیاده‌سازی این ایده نیازمندیم. یکی از دلایلی که من به تازگی فعالیت‌م را در فضای مجازی بیشتر کردم همین است چون برای گسترش این مجموعه به سمت یک مجموعه حرفه‌ای‌تر هم به توان مالی بهتر و هم به فضای بیشتری نیاز دارم.»

قیمت گران‌ترین قوری دنیا، ۳ میلیون دلار است

این خانم نه تنها برای گردآوری این ظروف دوست‌داشتنی همت کرده بلکه درباره قوری‌ها و تاریخچه‌شان هم پژوهش می‌کند. او می‌گوید: «خاستگاه قوری کشور چین است و قدیمی‌ترین قوری شناخته شده به شکل قوری‌های امروزی مربوط به قرن ۱۵ است و گانگچون نام دارد. گران‌ترین قوری هم به‌ایگوست به معنای خودخواه شهرت دارد. این قوری جوهر نشان متشکل از تعداد زیادی الماس و یاقوت است و قیمت آن سه میلیون دلار برآورد و در کتاب گینس هم ثبت شده است. هم اینکه طبق دانسته‌های من کامل‌ترین مجموعه قوری مربوط به فردی چینی به نام «تانگ یو» با سی‌هزار قوری است. در ایران مجموعه‌داران قوری دیگری هم هستند که از طریق فضای مجازی با آن‌ها آشناسی

دارم اما اطلاع دقیقی از تعداد قوری‌های مجموعه‌شان ندارم چون برخی علاقه‌مند به ذکر جزئیات نیستند.»

مجموعه‌داری بدون همراهی خانواده امکان‌پذیر نیست

مجموعه‌داری ضمن صرف هزینه، نیازمند وقت هم هست. از او پرسیدیم آیا در سال‌های مجموعه‌داری‌اش از این قوری‌های جاگیر، از طرف خانواده یا نزدیکانش با اعتراض یا واکنش منفی مواجه شده است؟ که پاسخ داد: «مجموعه‌داری هر چیزی بدون همراهی و تشویق خانواده امکان‌پذیر نیست و من خوشبختانه در جمع چهار نفره خانواده‌ام همواره این حمایت را گرفته‌ام. همسرم به علاقه‌ام در جمع‌آوری اشیای قدیمی احترام می‌گذارد اما در کل به صورت جسته و گریخته از طرف دیگران

واکنش‌های منفی داشتم و این واکنش‌ها انگیزه‌ام را برای ادامه کار کمتر نکرده است. اگر امروز بتوانم یک قوری هزار تومانی بخرم با کمال میل این کار را خواهم کرد و می‌دانم این قوری در آینده ارزش مادی و معنوی چندبرابری خواهد داشت. مطمئنم پولی را که همه این سال‌ها به تدریج صرف خرید قوری کرده‌ام اگر پس‌انداز کرده بودم هیچ برنامه خاصی را نمی‌توانستم عملی کنم. اما با ارزشی که این مجموعه در آینده پیدا خواهد کرد شاید بشود به دید یک سرمایه و گنجینه‌ای نگاه کرد که به

فرزندانشم واگذار خواهم کرد.» او درباره خرید این مجموعه‌ها می‌گوید: «با این که خانه‌دارم اما برای خودم پس‌انداز و اندوخته‌ای دارم که با بودجه‌بندی درست به راحتی می‌توانم از عهده مجموعه‌داری‌ام بربیایم. خوشبختانه جافانده است که برای خرید آنتیک‌های گران‌تر از جمله قوری‌ها، فروشنده‌ها اعتماد می‌کنند و هزینه خریدشان را به شکل همان نسبه بر قدیمی‌ها یا حساب می‌کنند، چون می‌دانند ما مجموعه‌دار هستیم اما موردی‌ها هم بوده که بتوان مالی‌من هماهنگ نبوده‌و برای همیشه بی‌خیالش شدم.»

قوری‌های تزاری از معروف‌ترین قوری‌های دنیا هستند

تنوع در رنگ و اندازه از جمله ویژگی‌های بارز مجموعه قوری‌های «نوشین ابوالقاسم» است که به نمایندگی از کشورهای سازنده‌شان سال‌ها در کنج این خانه ایرانی جا خوش کرده‌اند. از قوری‌های فانتزی طرح جعبه اسباب‌بازی و بچه‌خوش‌ها گرفته تا قوری‌های نفیس ناصری ایران خودمان، تزاری روس و برنز چین. این مجموعه‌دار در این باره توضیح می‌دهد: «قوری‌های ناصری، مظفری، احمدشاهی و... جزو گران‌ترین قوری‌های موجود در ایران هستند که در دوران سلطنت شاهان قاجار به درخواست درباریان به کشورهایی مثل روسیه و ژاپن سفارش داده شده‌اند و تصویر یکی از شاهان یا شاهزادگان قاجار روی آن‌ها نقش بسته است. بنابراین این قوری‌ها علاوه بر قدمت، از سری قوری‌های کمیاب و ارزشمند به شمار می‌روند و هر مجموعه‌داری علاقه‌مند به داشتن این قبیل قوری‌هاست.» او در ادامه می‌گوید: «بهترین قوری‌های روسی که در ایران و دنیا به‌خاطر جنس، طرح، زرق و برق پادشاهی و هنری بسیار معروف‌اند قوری‌های تزاری مربوط به قبل از انقلاب کمونیستی در روسیه و زمان‌تزارهاست و قوری‌های مورد استفاده قاجار هم مربوط به همان دوره است. قوری‌های تولیدی دو کارخانه روسی کوزنتسوف و گردن در زمان‌تزارها، به دلیل ویژگی‌های منحصر به فردشان به قوری‌های موزه‌ای مشهورند. من هم در مجموعه خودم نمونه‌های این قوری‌ها را دارم. یک قوری تزاری سالم و با گل‌زینا، حداقل پنج میلیون ارزش دارد البته این قیمت‌گذاری‌ها حساب و کتاب‌ند و ممکن است خیلی بالاتر هم معامله شود.»

هنر جدیدم، ساخت قوری چوبی است

مدتی است نوشین ابوالقاسم با ذوق هنری که دار دست به ساخت قوری‌های چوبی هم زده است تا تعدادی از آن‌ها را در کنار مجموعه خود جای دهد. در این باره می‌گوید: «چند سالی است هم‌زمان با شروع مجموعه‌داری حرفه‌ای به آموختن هنر چوب علاقه‌مند و در این مسیر با آقای محمدعلی و دود استاد مسلم هنرهای چوبی آشنا شدم. بعد از آشنایی با شاخه‌های مختلف هنرهای چوبی به فکر ساخت قوری‌های چوبی افتادم که با آموزش‌های ارزشمند استاد این فکر محقق شد. متأسفانه به‌خاطر کرونا کلاس‌های آموزشی فعلاً متوقف شده و کار جدیدی در دست ساخت ندارم اما در اولین فرصت این مجموعه را هم با جدیت گسترش خواهم داد. الگوی ساخت این‌ها، قوری‌های جدیدتر و فانتزی هستند که در سائیتی مثل آمازون به فراوانی پیدا می‌شوند و چون دسترسی به این قوری‌ها در شرایط فعلی امکان‌پذیر نیست، همان‌ها را به عنوان مدل با چوب می‌سازم.»

روزگاری که قوری از کاربردی بودن به سمت هنری بودن رفت

این مجموعه‌دار می‌گوید: «قوری‌هایی در موزه قرار می‌گیرند که یک ویژگی خاصی دارند یا تعداد محدودی از آن‌ها در دنیا موجود باشد. حدوداً مصادف با دوره قاجار‌ها قوری‌هایی که در دنیا تولید می‌شدند بر خلاف قوری‌های امروزی از کاربردی بودن به سمت هنری بودن رفتند. مثلاً در آن زمان کارخانه‌ای یک قوری با یک گل منحصر به فرد طراحی می‌کرد که اگر امروز در دسترس باشد یک قوری موزه‌ای است که قیمت مشخصی ندارد. قوری‌های ناصری هم به دلیل سفارشی بودن، تعداد کم و پیشینه تاریخی که دارند در بین مجموعه‌داران به قوری‌های موزه‌ای مشهورند.» او در ادامه در باره قوری‌های فرامی‌توان توضیح می‌دهد: «داستانش از این قرار است که از زمان قاجار‌ها، دولت‌مردان و تاجران رفت‌وآمد بیشتری به کشورهای خارجی داشتند و هر خاندانی ظروف چینی را به کارخانه چینی‌سازی خاصی با درج نام خودشان روی ظروف سفارش می‌دادند. مثلاً روی ظرف قید می‌شد به فرمایش امین‌الضرب داراب. در زمان پهلوی این شیوه کمی از شخصی بودن درآمد و این شرکت‌ها بودند که به نام خودشان ظروف چینی را به کارخانه‌ای در ژاپن یا آلمان سفارش می‌دادند. مانند همین ظرف‌های گل‌سرخ که به سفارش تاجران مثل ورو شوجیان، پورمحمد، پورآبادان و... ساخته می‌شده است.»

مجموعه‌داری با

مستاجری جور در نمی‌آید

یکی از مشکلات مجموعه‌داری، محل نگهداری مجموعه‌هاست و اغلب این آثار فرهنگی و هنری در منازل نگهداری می‌شوند که در این صورت هم فضای زندگی خانواده را اشغال می‌کنند و هم مجموعه‌ها در معرض خطرات احتمالی قرار می‌گیرند. حال اگر این مجموعه، قوری‌های جاگیر باشد احتمالاً چالش‌های بیشتری برای محل نگهداری، محافظت و غیره روی دارند. از «نوشین» درباره این چالش‌ها پرسیدیم: «خانه‌م در تصرف قوری‌هاست. قوری‌ها را در سقف، دو کنج‌خانه و در قفسه‌هایی که مخصوص همین کار سفارش داده‌ام روی می‌پا جلوی هم چیده‌ام و در شیشه‌ای محافظ آن‌ها را برافراشتم، گرد و خاک و... است. بزرگ‌ترین دغدغه‌م محل مناسب برای نگهداری آن‌هاست. تا الان در فضای خانه این مسئله را حل کردم اما با توجه به تعداد زیاد آن‌ها کم‌کم با مشکل روبه‌رو می‌شوم و در فکر جایی بهتر برای آن‌ها هستم. نظافت قوری‌ها هم هیچ‌وقت به صورت یک‌جا و در یک روز مقدور نیست و هر از گاهی بهتر تریب قفسه‌ها را اگر دیگری می‌کنم. مالپارتمان نشین هستم و خوشبختانه در منزل پدری همسرم زندگی می‌کنیم و اگر قرار به جابه‌جایی هر ساله بود هیچ‌وقت دست به چنین کاری نمی‌زدم چون مجموعه‌داری قوری با مستاجری جور در نمی‌آید.»